

menys forta, i prova més antiga encara, a causa precisament d'això; a la Vauclusa l'usa el felibre Felix Gras, i hi ha *lis aven de Sant-Cristòu* «fissures qu'on voit dans cette montagne», i *l'aven de Vau-Cluso* «la source de la fontaine de Vaucluse».

Segueix a l'Oest; en terra llenguadociana: *avén* «abîme» en dos pobles del dept. del Gard (Navacelle i Sauve, en Germer Durand, *DTopogr.*); el dicc. de Sauvages, en les variants locals *aven* i *obenc* (< *avnormal*): «l'ouverture naturelle d'une profonde caverne», «petite ouverture d'un réservoir d'eau souterraine, d'où il découle une source abondante, mais passagère, immédiatement après les grandes pluies», amb el compost *caravèn* «précipice». ² Roergue *obénc* «grotte», ja usat pel poeta Peyrot (S. XVIII) ¹⁵ i definit per Vayssier «ouverture d'une excavation, d'une caverne, l'excavation elle-même». Dauzat, que també es va preocupar d'aquest mot, ³ parlava especialment d'*aven* 'mena de cova' referint-se al Gavaudan. I, per completar l'enllaç geogràfic amb el domini català, tenim *L'Abenc Haut* i *Labenc Bas*, dues pagesies en el terme de St. Hilari de l'Aude, i *Aven* és un embut o «entonnoir» en el fons de «*Sentinières*: vallon sans issue, où les eaux disparaissent» (Sabarthès, *DTopogr. de l'Aude*). El *TdF* completa la precisió del sentit: «abîme, trou dans la terre où vont se perdre les eaux; gouffre au fond duquel est un amas d'eau».

Reconeguem que la gent del Principat pensem menys en l'aigua quan parlem d'avenc (en el *xap!* final de les pedres que hi tiren sí, que implica tanmateix alguna massa líquida), pots ser perquè el massís de Garraf, on hi ha els famosos de la Ferla i molts d'altres, és únic en sequedat dins el nostre domini; l'aigua tampoc no abunda en els massissos migjornals del Priorat, altra gran concentració de grandíssims avencs, cap a Tivissa i el muntanyam de Marçà, on hi ha «unes *vénis* tremendes» barrancada amunt cap a la Miloquera (1935).

Fora de la faixa central, a tot el País Valencià hi ha moltíssims avencs, i per tant és lògic que l'àrea del mot s'hagi mantingut robusta quasi pertot menys en aquella faixa. ⁴ I allà, a la resta, són molts llocs on posen de relleu la presència d'un corrent, uns grans degotalls o un petit estany a dins de la cavitat: a Rossell em definien un *bufadó* com «un ullal dins una cova», i el *bufador* em deien a Alcalà de Xivert que és «lo mateix que una *avenc*» (1961); a Quatretonda parlant del gran, que en diuen, per excel·lència, *L'Avenc*, declaren que «no engolix àguia però hi ha ací altres *avencs* com eixa que n'engolixen»; a Alzira ho prenien com un fet que no necessitaven explicar-me: «en diem *avénks* perquè les àguies no sabem on van», «eixa *avenc*, tampoc sabem on va». A Barxeta usen *sima* i *avenc*, però distingint: «a l'*avenc* —m'expliquen— hi tires una cosa i desapareix: com si diguérem una corrent d'aigua; la *sima* no és tan fonda ---».

A Barx ni ho definien com a cavitat limitant-se a dir que significa 'engolidor' («cast. *sumidero*»); en algun punt, com a Llutxent, la distinció vacilla: ⁶⁰

«*L'Avenc* és una *sima*», «a la Simeta de l'Altet hi ha àguia»; Vall de Gallinera, tres avencs, tots tres amb aigua al fons; a Tollos: «al Morro de l'*Avenc*, hi havia un aljub que era un *avenc*»; a Bolulla: ⁵ «és que la Cova (de) la Seroja és un *amvénk*: hi tires un gos i ix ací».

Si volem resumir-ho, llegim *Observaciones* de Cavanilles: «la vall de Barx se veria convertida en laguna si no hubiese dexado varios sumideros, a que se da el nombre de *avencs*, por donde las aguas se introducen» (1797, *Observ.* 1, 213).

No menys a les Balears. A *S'Avenc*, dins el poble d'Esporles, s'hi enfonsa un *saragai*; *S'Avenc* de Son Rossinyol és el nom propi d'un «engolidor» a Llubí; a Porreres hi ha diversos *avénks*, i a Son Lluís n'hi ha un on desapareix l'aigua del solc que continua «la siqui»; a *Muro*, a sa Cova de Sa Móra, s'*avénk*, un engolidor: tota l'aigua s'hi *amvénka*. Però a Mallorca hi ha les dues direccions de l'aigua: també la de dins ²⁰ a fora, com a Provença: *S'Avenc* al peu del Puig de Massanella, a Lluç, és una font famosa; a Deià *S'Avenc de Ses Basses* és un *fontanajó*. Fins al punt que Mascaró, en el seu mapa de Mallorca, imprimeix *avenc* en blau, com un accident hidrogràfic: així, per exemple, en el terme de Santanyi, *Ses Avencs* i *Avenc des Coloms* (42C11, 42I11); i, en l'explicació de termes, defineix «*avenc*: *sima* donde afluyen las aguas de lluvia». Altrament tinc notícies del mot, i molts noms de lloc, a tot Mallorca, des d'Andratx i Bunyola fins a la Colònia de Sant Pere. Però el mot no és pas exclusiu d'aquesta, que a les altres illes també tenim l'eiv. «*avenc*: *sima*, abismo» (PzCabreró); a St. Vicent de Sa Cala em localitzaven dos *s avénk dā...* I a Menorca consta així mateix l'aigua: a Laior, els *Avencs de Sant' Eulària* són un engolidor.

En fi, si parlem del rossellonès, acabarem de convenc'ns que el mot i aquest sentit han estat generals en tot el nostre domini. ⁵ Donada l'estructura del terreny, és natural que sigui a les Corberes on en trobem més proves. A les Cases de Pena hi ha «*Elz avénk de Pena*», on «*sall aiga*» i «*quin jet d'aiga!*»; a Perestortes, tot assenyalant-me el «*Correc dels Avencs*», m'expliquen que un *avén* és «un indret on neix aiga», més famosa aquella perquè és sulfurosa; també a ⁴⁵ Talteüll usaven *avenc*, i *barranc* o *barrèn(c)* ⁶ en sentits quasi iguals (veg. el que dic s. v. *BARRANC*); i en general, a tota la rodalia de les Corberes, recullo la definició «*avenc*: deu provinent d'un *avenc*» o «d'un gouffre». De tota manera, també hi ha això cap a la ⁵⁰ ratlla de Conflent o dels Aspres, car a Santa Coloma de Tuïr em deien, parlant d'una deu, que «*La Dóu* és un *avén*».

No s'havia donat altra etimologia que una identificació insostenible amb el ll. *alvēus* 'obi, receptacle, petit soc concavat': així Spitzer (*Lexik.*, 32; Moll, *AORBB* 1, 182), que ja M-Lübke es resistia admetre en el *REW*, 392; fundant-se en el tort. *avenc* (BDC III) «cova fonda, caverna»; és a dir la forma que resulta, en fonètica local, del val. *alvenc*, variant bastant estesa d'*avenc*; però del conjunt de les formes de què